

Центр аналізу публічних фінансів
та публічного управління
при Київській школі економіки

KSE | Institute

ПРОЄКТ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ-2027: ПРІОРИТЕТИ, РИЗИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ

Автори: Юлія Маркуц, Тарас Маршалок, Інна Студеннікова, Дмитро Андрієнко, Вікторія Клімчук, Тетяна Лутай, Владислав Ієрусалимов, Людмила Михалик, Дмитро Круковець, Михайло Ребрик, Олександра Хархун

ВЕРЕСЕНЬ 2026

SOURCE: UNSPLASH

ЗМІСТ

КЛЮЧОВІ ВИСНОВКИ	3
ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ТА МАКРОЕКОНОМІЧНА РАМКА	5
ДОХОДИ БЮДЖЕТУ	9
ДЕФІЦИТ БЮДЖЕТУ	13
ВИДАТКИ БЮДЖЕТУ	15
ВИДАТКИ НА ОБОРОНУ І БЕЗПЕКУ	15
СТРУКТУРНІ ЗМІНИ У ВИДАТКАХ БЮДЖЕТУ	16
ВИДАТКИ НА ІНВЕСТИЦІЇ ТА ПІДТРИМКУ БІЗНЕСУ	18
ВИДАТКИ НА ЗБЕРЕЖЕННЯ І РОЗВИТОК ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ	19
МІЖБЮДЖЕТНІ ВІДНОСИНИ	24

КЛЮЧОВІ ВИСНОВКИ

1. **Проект Державного бюджету на 2027 рік сформовано за тими ж пріоритетами, що й чинний бюджет, з концентрацією ресурсів на обороні, безпеці та соціальному захисті.** Проект побудовано на другому сценарії урядового прогнозу, що передбачає продовження повномасштабних бойових дій упродовж усього 2027 року (сценарій 1 припускав закінчення війни у 2026 році). Сценарій 2 передбачає невелике реальне зростання економіки (1,3% у 2027 році), помірну інфляцію (8,6% в середньому за рік) і девальвацію (47,1 грн за долар в середньому), а його ключовим припущенням залишається своєчасне надходження 91,6 млрд дол. США зовнішнього фінансування, від якого залежать споживання, імпорт, обмінний курс та безпосередньо обсяг доходів. Втім, уряд визнає, що прогноз, схвалений 4 червня, не повністю враховує наслідки літніх руйнувань і може бути уточнений під час розгляду законопроекту у другому читанні. Частина запланованих доходів (підвищення ПДВ і акцизу, повторне оподаткування банків за ставкою 50%) потребує окремих рішень парламенту.
2. **Видатки на сектор оборони та безпеки залишаються пріоритетом на весь 2027 рік.** Видатки Міністерства оборони за бюджетними програмами заплановано на рівні 3 762,7 млрд грн, що на 318,3 млрд грн (+9,2%) більше за останній план зі змінами на 2026 рік. Збільшення ресурсу стало можливим насамперед завдяки врахуванню в державному бюджеті другої половини коштів механізму USL обсягом 45 млрд євро. Проте передбаченого фінансового ресурсу може бути недостатньо для покриття усіх потреб сектору оборони протягом року. Зокрема, подальше розширення спроможностей Сил оборони – підвищення грошового забезпечення військовослужбовців, запровадження додаткових фінансових стимулів для проходження служби чи нарощування закупівель техніки та озброєння – у разі ухвалення відповідних рішень потребуватиме додаткового ресурсу, обсяг якого може суттєво перевищувати передбачений наразі.
3. **Прогнозується, що дефіцит державного бюджету в 2027 році виросте до 1,67 трлн грн (15% ВВП).** Для порівняння, дефіцит 2026 року очікується на рівні 1,25 трлн грн (12,4% ВВП). Покриття дефіциту значно залежатиме від зовнішнього фінансування. Потреба у нових запозиченнях спричинятиме подальше накопичення державного боргу та зростання витрат на його обслуговування і погашення. До кінця 2027 року обсяг державного та гарантованого державою боргу виросте на 19,6% і досягне 113,9% ВВП (+10,9 в.п. р/р).
4. **Підтримка міжнародних партнерів продовжує відігравати ключову роль у забезпеченні макроекономічної стабільності та покритті критичних потреб.** Важливо, що отримання цих коштів залежить від виконання урядом умов, визначених у домовленостях із партнерами. Уряд розраховує на отримання у 2027 році 2,49 трлн грн (52,9 млрд дол. США) грантів та 1,82 трлн грн (38,7 млрд дол. США) позик. Проте 1,54 трлн грн (32,6 млрд дол. США) із необхідного обсягу позик наразі не мають підтверджених джерел фінансування або відповідних зобов'язань з боку партнерів. Недоотримання необхідного обсягу фінансування залишається основним ризиком для фіскальної стабільності.
5. **Попри номінальне зростання загальних доходів, власний ресурс загального фонду в 2027 році дещо зменшиться.** Без міжнародної допомоги та міжбюджетних трансфертів його доходи становитимуть 2,46 трлн грн, що на 7 млрд грн або 0,3% менше за план 2026 року зі змінами. Загальний обсяг доходів виросте до 5,65 трлн грн, переважно завдяки міжнародній допомозі та збільшенню спеціального фонду.

6. **Виконання плану доходів значно залежить від рішень, які ще не ухвалені, та від покращення митного адміністрування.** У бюджеті враховано 131,3 млрд грн додаткового ресурсу від податкових заходів. Із них лише 14 млрд грн від оподаткування доходів із цифрових платформ спираються на вже ухвалений закон. Отримання решти 117,3 млрд грн потребує внесення змін до податкового законодавства, зокрема щодо ставки ПДВ, оподаткування міжнародних посилок, прибутку банків та додаткового підвищення акцизів на пальне. Ще 64,9 млрд грн мають забезпечити скорочення ухилення від сплати митних платежів. Ці кошти надійдуть до спеціального фонду лише в разі фактичного перевиконання митницею плану.
7. **Основними джерелами доходів державного бюджету в 2027 році будуть податкові надходження – 2,86 трлн грн та допомога міжнародних партнерів – 2,49 трлн грн.** Податкові надходження виростуть на 354 млрд грн (14,1%) порівняно з планом 2026 року зі змінами. Найбільший приріст мають забезпечити ПДВ з імпортованих товарів – 175,7 млрд грн, ПДФО і військовий збір – 106 млрд грн, акцизні податки – 48,7 млрд грн та податок на прибуток підприємств – 13,2 млрд грн. Надходження внутрішнього ПДВ з урахуванням бюджетного відшкодування зменшаться на 8,5 млрд грн до 384,9 млрд грн. Допомога міжнародних партнерів збільшиться на 186,2 млрд грн і формуватиме близько 44% доходів бюджету без урахування міжбюджетних трансфертів.
8. **Спеціальний фонд державного бюджету в 2027 році планується збільшити на 611,2 млрд грн (+33,6%) до 2,43 трлн грн, передусім за рахунок зростання міжнародної допомоги на 341,4 млрд грн та податкових надходжень на 256,9 млрд грн,** у тому числі внаслідок перерозподілу окремих податків між фондами бюджету. Близько 72,1% доходів спеціального фонду формуватиме міжнародна допомога. До нього також зараховуватиметься весь військовий збір. Внаслідок цього сукупні надходження ПДФО і військового збору до спеціального фонду перевищать відповідні надходження до загального фонду на 91,9 млрд грн. У 2027 році планується відновлення державного дорожнього фонду, до якого спрямують частину надходжень від акцизів на пальне і транспортні засоби, ввізного мита, визначених дорожніх платежів і штрафів.
9. **Проект бюджету-2027 збільшує номінальний ресурс місцевих бюджетів, але водночас збільшує і їхню залежність від цільових трансфертів** (частка трансфертів у доходах місцевих бюджетів виросте на 5,5 в.п. до 33%). Загальний обсяг ресурсів має вирости до 1 056,5 млрд грн переважно завдяки міжбюджетним трансфертам, які зростають значно швидше за власні доходи. Повернення 4% ПДФО до державного бюджету та його заміна цільовою субвенцією на різницю в тарифах звужують свободу громад у використанні коштів, а вилучення залишків бюджетів тимчасово окупованих територій і нові зобов'язання Києва з відрахувань до державного бюджету відображають потребу держави в централізованому ресурсі. Оновлення даних для горизонтального вирівнювання може зробити розподіл дотацій точнішим і значно змінити становище окремих бюджетів. У бюджеті заявлені значні видатки на стійкість регіонів, але на місцях є проблеми їх освоєння, тому ключовим викликом залишатиметься не лише обсяг коштів, а й спроможність держави та громад перетворити їх на реальні проекти й послуги.

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ТА МАКРОЕКОНОМІЧНА РАМКА

1. **Ключове припущення бюджету-2027 – повномасштабна війна триватиме весь 2027 рік.** Уряд закладає доволі обережний сценарій реального зростання ВВП на 1,3%, основна логіка якого така: внутрішній попит значною мірою фінансується коштами партнерів і зростає швидше за внутрішню пропозицію. При цьому різницю покриває нарощування імпорту, а послаблення курсу гривні частково згладжує дисбаланс і вирівнює умови між внутрішнім виробництвом та імпортом (див. Таблиця 1). Тому головна вразливість бюджету – це своєчасне надходження 91,6 млрд дол. США очікуваного зовнішнього фінансування, від якого залежать обсяги споживання та імпорту, траєкторії курсу та інфляції. Проте навіть цей доволі обережний сценарій не повністю враховує наслідки руйнувань упродовж літа 2026 року: прогноз схвалено 4 червня, до зупинки суднозаходів у портах Великої Одеси з 23 липня та посилення ударів по енергетиці й логістиці. Уряд допускає уточнення показників під час розгляду проекту у Верховній Раді.

ТАБЛИЦЯ 1.

Основні макроекономічні показники

Показник	2025	2026		2027
	Звіт	Постанова КМУ від 06.08.2025 № 946 Сценарій 2	Очікуване Мінекономіки (станом на 04.06.2026)	Постанова КМУ від 04.06.2026 № 695 Сценарій 2
Валовий внутрішній продукт				
номінальний, млрд грн	8 931,2	10 309,3	10 105,3	11 144,4
%, р/р	1,8	2,4	1,6	1,3
Індекс споживчих цін				
у середньому до попереднього року, %, р/р	12,7	10,4	8,0	8,6
грудень до грудня попереднього року, %, р/р	8,0	9,9	9,2	8,0
Середньомісячна заробітна плата працівників, брутто, номінальна, грн	25 946	30 032	30 088	34 409,0
Рівень безробіття населення у віці 15-70 років за методологією МОП, відсотків до робочої сили відповідного віку	12,7*	12,6	12,6	12,4

* Оцінка Міністерства економіки, довілля та сільського господарства України

Джерело: Державна служба статистики України, Національний банк України, прогноз Уряду України

2. **Зростання ВВП на 1,3% спричинене попитом. Споживання та інвестиції ростуть значно швидше за реальний ВВП, проте нарощування імпорту поглинає різницю.** Рушіями ВВП уряд бачить споживання домогосподарств (майже 70% ВВП, +5% у реальному вимірі) та валове нагромадження основного капіталу (+14,6%), яке забезпечуватимуть переважно державні та партнерські проекти в оборонній промисловості, енергетиці й відновленні інфраструктури. Приплив прямих іноземних інвестицій очікується лише в межах 2-3 млрд дол. США. Імпорт

збільшиться на 10%, дефіцит торговельного балансу сягне 33,7% ВВП, і в результаті ВВП виросте лише на 1,3%. Отже, економічне зростання залежатиме від міжнародної допомоги та її частки, використаної на купівлю закордонних товарів і послуг. [KSE Institute Ukraine's Macroeconomic Handbook Q3 2026](#) має схоже бачення щодо нарощення капітальних інвестицій і дещо обережніше стосовно приватного споживання, очікуючи вищих цін, що поглинуть частину купівельної спроможності домогосподарств. У розрахунках Мінфіну базою внутрішнього ПДВ є кінцеві споживчі витрати домогосподарств (7,77 трлн грн, +14,3% номінально), тобто саме споживання, а не реальний ВВП, визначає план цього податку.

3. **Для бюджету важливий не стільки темп реального зростання, скільки номінальний ВВП (11,14 трлн грн, +10,3%), від якого рахуються податкові бази, тому відхилення у прогнозі реального зростання коштуватиме бюджету значно менше, ніж відхилення в цінах чи курсі.** За власним стрес-тестом уряду, кожен процентний пункт реального ВВП, недоотриманий у 2027 році, зменшить податкові доходи приблизно на 34 млрд грн або на 0,6% доходів державного бюджету. Це важливо, бо прогноз ВВП може виявитися завищеним. Після відскоку 2023 року (+5,5%) економіка щороку втрачала темп зростання, а урядові прогнози щоразу були занадто оптимістичними. Так, у 2024 році реальний ВВП виріс на 2,9% при прогнозі 4,6%, у 2025 році відповідні цифри становили 1,8% та 2,7%, а прогноз на 2026 рік переглянули з 2,4% до 1,6%. Тому реальне зростання 2027 року також може виявитися на 1-2 в.п. нижчим за прогноз, тим більше що прогноз за галузями (промисловість +3,3%, у тому числі машинобудування +11% і металургія +3,5%; будівництво +13,4%; сільське господарство +1,2%) сформовано 4 червня, до ударів по портах, інфраструктурі та бізнесу. Для доходів бюджету це означає втрату 35–70 млрд грн, що менше за вплив відхилення інфляції або курсу, розглянутий нижче.
4. **Прогноз інфляції на 2027 рік (8,6% у середньому, 8% на кінець року) може бути заниженим, але для бюджету це радше буфер: вища за план інфляція збільшує доходи, тоді як основні видатки на неї не реагують.** Заниженим він виглядає тому, що інфляція вже прискорюється, й на кінець 2026 року і НБУ, і KSE Institute очікують 10-11% без урахування додаткового інфляційного тиску після літніх руйнувань та здорожчання логістики. На 2027 рік [KSE Institute](#) прогнозує середню інфляцію 10,5%, тобто на 1,9 в.п. вище урядового прогнозу, НБУ [прогнозував](#) 8,3%, але за умови жорсткої монетарної політики і без повного врахування зупинки портів та ударів по інфраструктурі й виробництву. Для бюджету таке відхилення сприятливе: вища інфляція збільшує надходження внутрішнього ПДВ, ПДФО та податку на прибуток, тоді як прожитковий мінімум, мінімальна зарплата й оплата праці бюджетників зафіксовані (індексація пенсій у березні визначена показниками 2026 року). Зворотний бік проявиться поза бюджетом і пізніше: вища інфляція зменшить реальне споживання, на якому тримається зростання, і змусить НБУ до жорсткішої політики, що здорожчить внутрішні запозичення у 2028 році. Як видно з супровідних документів до проєкту держбюджету-2027, інфляцію стримує «замороження» тарифів. Не враховане у прогнозі інфляції й закладене в доходах підвищення ставки ПДВ на 1 в.п. За повного перенесення в ціни воно додало б до інфляції близько 0,5 в.п.
5. **Курс гривні став одним із головних чинників доходів бюджету, бо понад 60% доходів 2027 року прямо чи опосередковано залежать від нього:** позика ЄС (2,46 трлн грн або 44% доходів) обліковується в доходах за прогнозним курсом, а імпортні ПДВ, акциз і мито мають базу 1,17 трлн грн у доларах і євро. Відповідно міцніша за прогноз гривня зменшує гривневий еквівалент позики приблизно на 50 млрд грн, а імпортні податки ще приблизно на 25 млрд грн на кожную гривню за долар, а слабша – збільшує їх, але водночас здорожчує оборонний імпорт і

обслуговування зовнішнього боргу та створює ризик розбалансування інфляційних очікувань. Прогноз надходжень бюджету передбачає продовження керованої девальвації з очікуваних 44-45 гривень за долар (середній курс за січень-липень був 43,9) до 47,1 у 2027 році та 48,3 на кінець року, тобто послаблення на 6,1% у середньому. Це лежить у діапазоні 4-10% на рік, який спостерігався у 2023-2026 роках, і майже збігається з [прогнозом](#) KSE Institute в Q3 2026 (47,2 у середньому, 47,5 на кінець року). За різниці в інфляції з країнами-партнерами у 5-6 в.п. реальний курс майже не змінюється. Досвід попередніх років показує, що уряд прогнозує слабшу гривню, ніж вона виявляється насправді: бюджет-2025 виходив із курсу близько 45 грн/дол. за фактичних 41,7, бюджет-2026 – із 45,7 за очікуваних 44-45, тому імпорتنі податки й гривнева вартість валютної допомоги були нижчими від плану. Повторення такого сценарію в 2027 році коштувало б кілька десятків мільярдів гривень доходів. У пояснювальній записці до бюджету уряд визнає, що за значного дефіциту рахунку поточних операцій «достатні та своєчасні надходження міжнародного фінансування залишатимуться необхідними для покриття зовнішніх валютних потреб економіки та підтримання зовнішньої рівноваги». За затримок фінансування девальвація буде швидшою, що частково компенсують вищі гривневі надходження від допомоги, і посиляться макроекономічна нестабільність.

6. **Прогноз зарплат для бюджету радше консервативний: номінальна база, від якої він відштовхується, вже нижча за фактичний рівень, тож фактичні надходження ПДФО та військового збору, найімовірніше, будуть на кілька десятків мільярдів гривень більшими від плану.** Проте існує ризик, що реальні доходи населення можуть вирости менше, ніж потрібно для закладеного зростання споживання, що у підсумку впливає на податкову базу. Середня зарплата у 2027 році передбачена на рівні 34 409 грн (+14,6% номінально, +5,3% реально). Для порівняння: у 2024 році реальна зарплата виросла на ~17% на тлі дезінфляції та дефіциту працівників через мобілізацію й міграцію, у 2025 – на 7% при 12,7% інфляції, у першому півріччі 2026 – на 13-16%. Повільніше зростання зарплати доволі закономірне: база висока, руйнування тривають, а бізнес не може перекласти зростання витрат у ціни (ціни виробників виростуть на 16%, тоді як споживчі ціни на 8%). Продуктивність праці при цьому виросте лише на 1,4%. Мінфін розраховує ПДФО на основі планової середньої зарплати 2026 року (30 032 грн), тоді як за даними Держстату за січень-липень середня зарплата становить 30 461 грн (+22,6% р/р), у червні-липні – 32–33 тис. грн, а KSE Institute [очікує](#) за 2026 рік 31 284 грн. Тож якщо в 2027 році середня зарплата досягне прогнозного показника 34 409 грн, це означатиме її номінальне зростання на 8-9%, а реальне – близьке до нуля. Враховуючи дефіцит кадрів (головну перешкоду для розвитку [66%](#) підприємств), нове правило бронювання (зарплата не менше трьох мінімальних), підвищення МЗП на 10,4% до 9 546 грн та зростанням виплат вчителям і працівникам культури, прогноз зарплати від Мінфіну виглядає заниженим. Тому фактичні ПДФО та військовий збір, ймовірно, перевищать план. Водночас якщо реальні зарплати справді перестануть зростати, під питанням опиниться споживання домогосподарств (+5% реально), яке уряд бачить одним із ключових рушіїв зростання ВВП і базою внутрішнього ПДВ. За прогнозом уряду, кількість штатних працівників виросте на 1,3% (до 5,97 млн), а фонд оплати праці на 16%. Втім, у стрес-тесті уряд вважає подальше поглиблення дефіциту робочої сили (втрату 350-450 тис. працівників) високоімовірним. Показник безробіття (12,4% проти 12,6% у 2026 році) майже не змінюється і для бюджету не є визначальним.
7. **Зовнішній сектор значно впливатиме на доходи бюджету. Головна невизначеність у ньому – це потреба в додатковому імпорті через вищі потреби оборони та відновлення, особливо після літа 2026.** Більший імпорт означає більші

за план імпорتنі податки й попит на валюту, який може забезпечити лише зовнішнє фінансування. Уряд прогнозує експорт товарів і послуг в обсязі 57,9 млрд дол. США (+3,7%) та імпорт на 137,5 млрд дол. США (+10%), тож дефіцит торгівлі сягне 79,7 млрд дол. США або третини ВВП (33,7% після 30,4% у 2026 році), і ця динаміка є обґрунтованою. Економіка споживає та інвестує значно більше, ніж виробляє, і різницю покривають партнери. Експортне припущення виглядає обережним, адже експорт товарів уже три роки тримається в межах 35–41 млрд дол. США, і понад 60% його дає агропродукція. Тому проблема з морськими шляхами може негативно вплинути на нього. Натомість прогноз імпорту виглядає заниженим, оскільки в січні–липні 2026 року товарний імпорт виріс на 23–26% (за даними митниці та НБУ), насамперед через енергоносії та обладнання, тоді як на 2027 рік розрахунки Мінфіну закладають лише +12,7% (зі 101,5 до 114,3 млрд дол. США). KSE Institute [очікує](#) товарний імпорт в обсязі 130,1 млрд дол. США, проте частково різниця може бути пояснена закупівлями зброї з ЄС за кошти Ukraine Support Loan, що будуть обліковані як імпорт. Наслідки для бюджету залежать від складу додаткового імпорту. Кожен додатковий мільярд доларів оподаткованого імпорту дає близько 7 млрд грн ПДВ і ще близько 1 млрд грн мита, але потребує відповідного припливу валюти від партнерів, експорту, прямих іноземних інвестицій або інших джерел, щоб зкомпенсувати вплив на курс. Проте важливо що мова саме про оподатковуваний (зокрема, споживчий) імпорт, у випадку різниці за рахунок імпорту зброї (неоподаткованого) ефект буде фіскально-нейтральним.

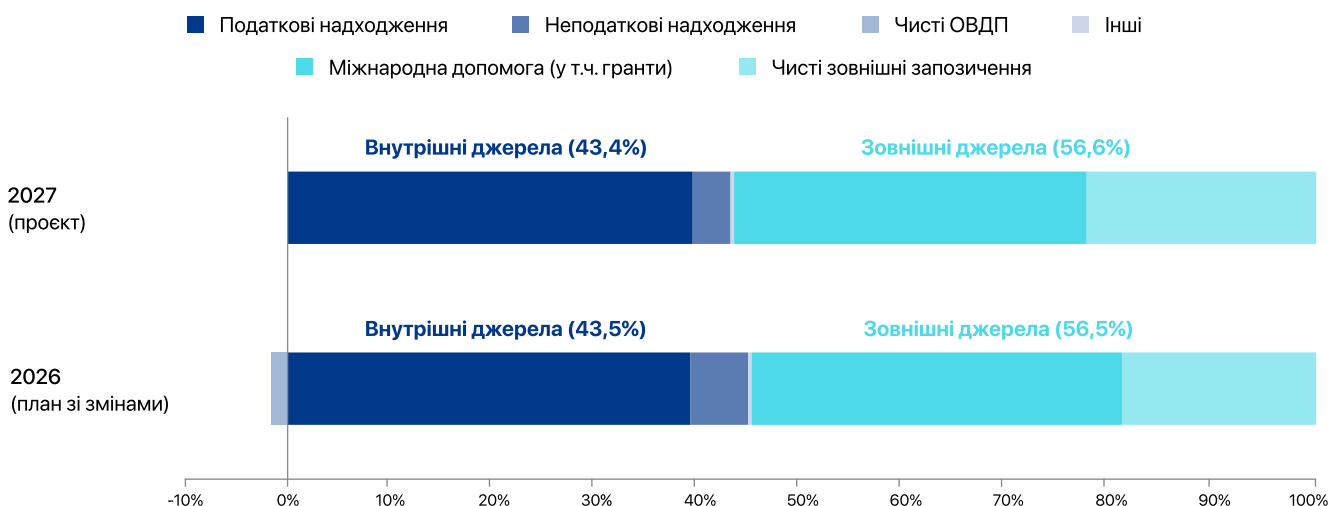
8. **Реалізація базового макросценарію залежить від безпекової ситуації, логістики, енергетики, зовнішнього фінансування та внутрішньої цінової стабільності.** Сценарій виходить з припущення сталої інтенсивності ударів, розраховує на часткову роботу чорноморських портів (повне відновлення їхньої роботи не раніше 2028 року) та експорт через альтернативні маршрути. Крім того, у сценарії передбачене стабільне енергопостачання промисловості та своєчасне надходження коштів партнерів, включно з позикою ЄС на 45 млрд євро. Сценарій припускає фіксовані тарифи та поступове розширення агропромислового виробництва, навіть враховуючи сильну базу попереднього, 2026 року. У разі порушення цих умов уряд може переглянути прогнозні показники.
9. **Уряд оцінив ключові фіскальні ризики: за комплексного негативного сценарію втрати для економіки та бюджету будуть суттєвими.** Сценарій, що передбачає дефіцит енергопостачання 30–50%, скорочення експорту товарів на 20–40% і втрату 350–450 тис. зайнятих, прогнозує падіння реального ВВП на 4,1–6,8 в.п. При цьому податкові доходи зведеного бюджету будуть на 140–230 млрд грн нижчими, ніж описано в базовому сценарії вище. Уряд відносить до ризиків із потенційним впливом понад 0,5% ВВП невиконання умов програм ЄС із можливим недоотриманням до 6 млрд євро на рік за програмами Ukraine Facility та USL. Втім, додатковий фіскальний тиск може виникати і з боку видатків: вищих видатків на оборону, збитків держпідприємств, судових рішень проти держави тощо. За негативним сценарієм сукупний збиток семи найбільших держпідприємств оцінюється приблизно у 64 млрд грн, очікувані виплати за державними гарантіями – у 47,2 млрд грн проти 21,0 млрд грн, закладених у проєкті бюджету-2027, обсяг позовів до держави перевищує 600 млрд грн, а пенсійна заборгованість за судовими рішеннями становить близько 100 млрд грн.

ДОХОДИ БЮДЖЕТУ

1. У проєкті бюджету на 2027 рік плануються доходи в розмірі 5,65 трлн грн, що на 452,1 млрд грн або 8,7% більше плану-2026 зі змінами. Без урахування міжбюджетних трансфертів вони становитимуть 5,63 трлн грн. Приріст доходів підтримуватиме насамперед номінальне розширення податкової бази, зокрема номінальне зростання ВВП на 10,3% – до 11,14 трлн грн, середньої заробітної плати на 14,4% – до 34,4 тис. грн, імпорту товарів і послуг на 10% – до 137,5 млрд дол. США. Додатково до цього планується збільшення міжнародної допомоги на 186,2 млрд грн до 2,49 трлн грн. Водночас суттєво зміниться структура доходів за фондами: надходження загального фонду без трансфертів скоротяться на 162,2 млрд грн до 3,20 трлн грн, тоді як спеціального фонду виростуть на 611,2 млрд грн – до 2,43 трлн грн. Така трансформація зумовлена насамперед перерозподілом міжнародної допомоги: її надходження до спеціального фонду збільшаться на 341,4 млрд грн, а до загального – скоротяться на 155,2 млрд грн (переважно це допомога на оборону в рамках USL). Додатково спеціальний фонд отримає 138,7 млрд грн приросту надходжень ПДФО та військового збору, а також 52,8 млрд грн у межах відновленого державного дорожнього фонду. Водночас надходження загального фонду стримуватиме скорочення перерахування прибутку НБУ зі 146 млрд грн у 2026 році до 48,7 млрд грн у 2027. В результаті частка спеціального фонду в доходах державного бюджету збільшиться з 35% до 43%.
2. Ключовим внутрішнім джерелом доходів залишаються податки – 2,86 трлн грн, що на 354 млрд грн або 14,1%, більше, ніж передбачено в плані на 2026 рік зі змінами. Податкові надходження становитимуть 50,7% усіх доходів державного бюджету та покриватимуть приблизно 39,4% запланованих видатків (рис. 1).

РИСУНОК 1.

Структура надходжень до державного бюджету, %

Джерело: Державний бюджет на 2026 рік зі змінами, Проєкт Державного бюджету на 2027 рік

3. У 2027 році суттєва частина приросту доходів бюджету залежатиме від нових податкових і митних заходів, значна частина яких потребує законодавчих змін або покращення механізмів адміністрування податків. За рахунок податків, які контролює податкова служба, планується зібрати 1,69 трлн грн або 30% усіх доходів бюджету, що на 106,4 млрд грн або 6,7% більше за план 2026 року зі змінами. Платежі, які адмініструють митні органи, становитимуть 1,17 трлн грн або

20,7% доходів бюджету та виростуть на 247,6 млрд грн або 26,8%. Загалом у бюджеті враховано 196,2 млрд грн додаткових надходжень від податкових і митних заходів. Із них лише 14 млрд грн ПДФО з доходів від цифрових платформ спираються на вже ухвалений закон, тоді як іще 117,3 млрд грн потребують законодавчих змін: 38,5 млрд грн має забезпечити продовження дії 50% ставки податку на прибуток банків, 11,8 млрд грн – оподаткування міжнародних посилок, 58,7 млрд грн – підвищення ставки ПДВ, ще 8,3 млрд грн – додаткове підвищення акцизів на пальне. Решта 64,9 млрд грн (5,6% усіх митних платежів) залежить від скорочення ухилення від сплати митних платежів, які надійдуть до спеціального фонду лише в разі перевиконання митницею плану. Отже, отримання значної частини вже врахованого у бюджеті додаткового ресурсу залишається умовним, що створює ризик недовиконання доходів.

4. **Непрямі податки й надалі домінуватимуть у структурі податкових надходжень, що характерно для країн із ринками, що формуються, зокрема України.** ПДВ та акцизи забезпечать 1,62 трлн грн або 56,6% усіх податкових надходжень, тоді як податки на доходи і прибутки – 1,03 трлн грн (35,9%). Майже 73% приросту податкових надходжень буде зосереджено у спеціальному фонді: 256,9 млрд грн із загального збільшення на 354 млрд грн.
5. **Надходження від основних податків виростуть порівняно з планом на 2026 рік зі змінами**, передусім завдяки імпортному ПДВ, ПДФО і військовому збору та акцизному податку, тоді як надходження внутрішнього ПДВ з урахуванням бюджетного відшкодування дещо скоротяться:

- **Надходження ПДВ у 2027 році виростуть до 1,24 трлн грн (+167,2 млрд грн або 15,5%), причому весь приріст забезпечуватиме імпортний ПДВ.** Внутрішній ПДВ з урахуванням відшкодування становитиме 384,9 млрд грн, а імпортний – 859,3 млрд грн. Надходження імпортного ПДВ виростуть на 175,7 млрд грн на тлі збільшення імпорту товарів, послаблення гривні та запланованих податкових змін. Водночас внутрішній ПДВ буде на 8,5 млрд грн нижчим за план на 2026 рік зі змінами. Одним із ключових чинників стане збільшення бюджетного відшкодування ПДВ до 256,9 млрд грн – на 34,1 млрд грн більше за очікуваний показник 2026 року.

- **Надходження ПДФО та військового збору в 2027 році виростуть до 689 млрд грн (+106 млрд грн або 18,2%), при цьому більша їх частина буде акумулюватися у спеціальному фонді державного бюджету.** До спеціального фонду планується спрямувати 390,4 млрд грн або 56,7% загальних надходжень, тоді як до загального фонду – 298,5 млрд грн. Додатковий ресурс формуватиметься не лише за рахунок оподаткування доходів, отриманих через цифрові платформи, а й через перерозподіл 4% ПДФО з місцевих бюджетів до державного, що має забезпечити близько 18,2 млрд грн. Аналогічний механізм передбачався у проєкті державного бюджету на 2026 рік до першого читання, однак під час його доопрацювання від нього відмовилися, залишивши додаткові 4% ПДФО у бюджетах громад. Увесь військовий збір у 2027 році зараховуватиметься до спеціального фонду та спрямовуватиметься на грошове забезпечення військовослужбовців Збройних Сил України. Такий механізм діє з 1 липня 2026 року відповідно до [Закону № 4908-ІХ](#).

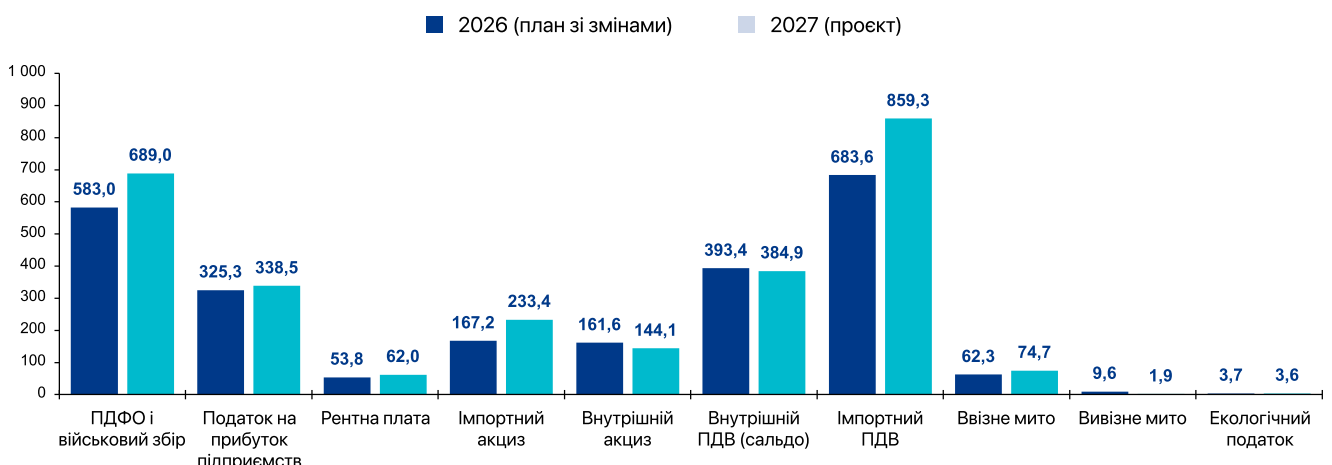
- **Надходження акцизного податку в 2027 році виростуть до 377,5 млрд грн (+48,7 млрд грн або 14,8%), насамперед за рахунок акцизу з імпортного пального.** Його надходження збільшаться на 62,4 млрд грн – до 176,1 млрд грн. У прогнозі враховано планове підвищення ставок акцизу відповідно до вже ухваленого законодавства, а також додаткове підвищення ставок акцизного

податку на пальне на 4%, що має забезпечити ще 8,3 млрд грн надходжень. Для цього необхідно внести зміни до Податкового кодексу. Водночас надходження внутрішнього акцизу скоротяться на 17,4 млрд грн до 144,1 млрд грн, зокрема через зменшення прогнозних надходжень від тютюнових виробів на 5,9 млрд грн та пального – на 5,6 млрд грн.

- **Надходження податку на прибуток підприємств у 2027 році зростуть до 338,5 млрд грн (+13,2 млрд грн або 4%), переважно завдяки зростанню прибутків підприємств і збереженню підвищеної ставки для банків.** Прибуток підприємств прогнозується на рівні 1,79 трлн грн, що на 7,6% більше, ніж роком раніше. Додаткові 38,5 млрд грн має забезпечити збереження ставки податку на прибуток для банків на рівні 50%, однак для її продовження у 2027 році необхідно внести зміни до Податкового кодексу. Із загального обсягу надходжень 333,4 млрд грн планується спрямувати до загального фонду, ще 5,1 млрд грн – до спеціального.
- **Надходження від мита у 2027 році становитимуть 78,1 млрд грн, що на 5,8 млрд грн, або 8%, більше за план 2026 року зі змінами.** Основну частину забезпечить ввізне мито – 74,7 млрд грн (надходження від нього виростуть на 12,4 млрд грн або 19,9% порівняно з актуальним планом на 2026 рік). Іще 1,9 млрд грн надійде від вивізного мита, а 1,5 млрд грн – від особливих мит і сезонного мита. Надходження від вивізного мита скоротяться на 7,7 млрд грн, переважно через зменшення платежів від експорту сої та ріпаку – з 9,3 млрд грн до 1,6 млрд грн. Це пов'язано зі звільненням від мита верифікованих сільгоспвиробників і кооперативів, які експортують власну вирощену продукцію.
- **Надходження рентної плати та плати за використання природних ресурсів у 2027 році становитимуть 67,6 млрд грн, а основний приріст забезпечить рентна плата за користування надрами.** Її надходження виростуть приблизно на 8,1 млрд грн до 62 млрд грн. Виконання плану залишатиметься чутливим до безпекової ситуації у видобувних регіонах та фактичних обсягів виробництва.

РИСУНОК 2.

Планові надходження податків до бюджету, млрд грн

Джерело: Державний бюджет на 2026 рік зі змінами, Проект Державного бюджету на 2027 рік

6. **Перерахування прибутку НБУ до державного бюджету у 2027 році скоротиться на ½ (на 97,3 млрд грн) до 48,7 млрд грн.** Платіж надійде до загального фонду та визначатиметься відповідно до прогнозу НБУ. Його фактичний обсяг залежатиме від прибутку регулятора до розподілу після формування загальних резервів.

7. **Міжнародна допомога у 2027 році залишатиметься одним із ключових джерел доходів державного бюджету та становитиме 2,49 трлн грн – на 186,2 млрд грн або 8,1% більше, ніж у плані на 2026 рік зі змінами.** Планується, що до загального фонду надійде 741,4 млрд грн, до спеціального – 1,75 трлн грн:

- **2,46 трлн грн** – надходження в рамках механізму посиленого співробітництва ЄС (Ukraine Support Loan), із яких 726,7 млрд грн буде зараховано до загального фонду, 1,73 трлн грн – до спеціального фонду на оборонні потреби,
- **14,8 млрд грн** – інша допомога Європейського Союзу, що надійде до загального фонду,
- **19,6 млрд грн** – гранти, які майже повністю надійдуть до спеціального фонду.

Загалом міжнародна допомога формуватиме 44,1% усіх доходів державного бюджету та 72,1% доходів спеціального фонду. При цьому макрофінансова бюджетна підтримка спрямовуватиметься до загального фонду, а оборонна складова – до спеціального (як і 2026 року), що посилює залежність виконання окремих цільових (зокрема, оборонних) програм від своєчасності надходження коштів партнерів.

8. **У 2027 році заплановане відновлення державного дорожнього фонду в обсязі 52,8 млрд грн.** Із них 10,1 млрд грн спрямують на погашення та обслуговування дорожніх запозичень, 34,1 млрд грн – на дороги державного значення, а 8,5 млрд грн – на дороги місцевого значення. До дорожнього фонду спрямовуватимуться 25% надходжень від акцизного податку на пальне і транспортні засоби, ввізного мита на нафтопродукти, транспортні засоби та шини, а також плати за проїзд великогазових і великогабаритних транспортних засобів. До фонду також зараховуватимуть 12,5% надходжень від визначених законодавством штрафів за порушення у сфері автотранспорту та безпеки дорожнього руху.

9. **Втрати бюджетів від податкових пільг у 2027 році виростуть до 219,9 млрд грн – на 14,7 млрд грн або 7,2% більше за очікуваний рівень 2026 року.** Із цієї суми 199,5 млрд грн припадатиме на пільги за державними податками, ще 20,3 млрд грн – за місцевими податками (майже вся сума – пільги з податку на майно). Близько 65% загальної вартості податкових пільг буде пов'язано із забезпеченням потреб оборони та безпеки. Найбільше пільг передбачено для ПДВ. Очікувані втрати від пільг із цього податку становитимуть 192,4 млрд грн або 87,5% усіх «випадаючих» доходів та близько 15,5% запланованих на 2027 рік надходжень ПДВ, зокрема:

- постачання продукції оборонного призначення – 82,9 млрд грн;
- постачання визначених товарів для сектору безпеки й оборони – 54,3 млрд грн;
- послуги у сфері охорони здоров'я – 35,7 млрд грн;
- освітні послуги – 7,8 млрд грн;
- постачання житла – 3,6 млрд грн.

Дві найбільші пільги з ПДВ, пов'язані з постачанням продукції та товарів для сектору безпеки й оборони, разом коштуватимуть бюджету 137,2 млрд грн або 62,4% усіх «випадаючих» доходів.

Також значними будуть пільги з:

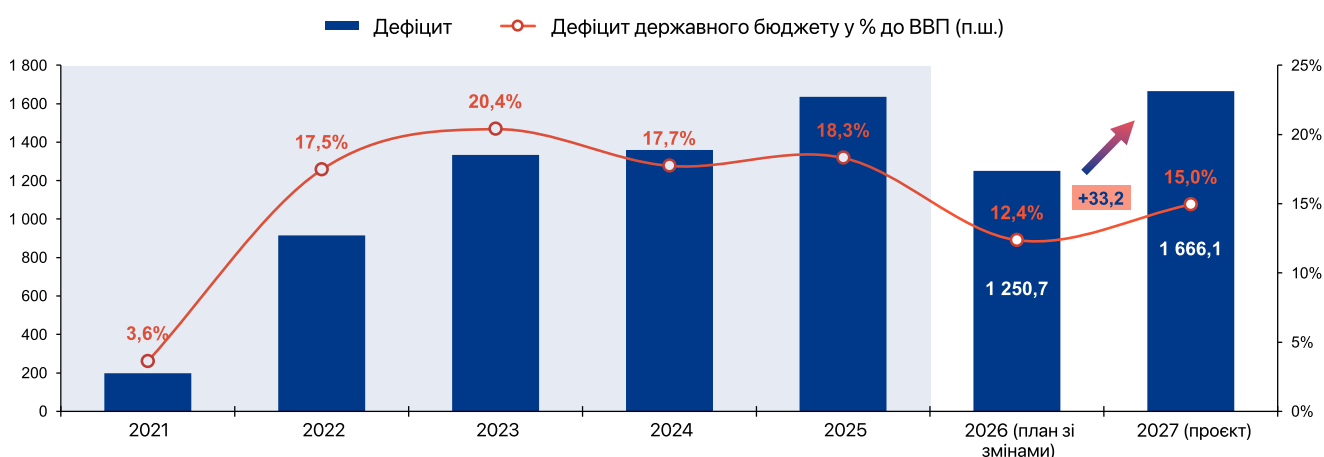
- податку на майно – 20,3 млрд грн, практично стільки ж, скільки очікується у 2026 році (це втрати місцевих бюджетів);
- податку на прибуток підприємств – 3,7 млрд грн, на 6,2% більше, ніж у 2026 році;
- акцизного податку з вироблених в Україні товарів – 3,4 млрд грн, на 8% більше, ніж у 2026 році.

ДЕФІЦИТ БЮДЖЕТУ

- Через війну зростають видатки на оборону та соціальний захист, що призводить до значного дефіциту бюджету. Дефіцит державного бюджету в 2027 році передбачається на рівні 15% ВВП (1,67 трлн грн), у тому числі за загальним фондом – 14,1% ВВП (1,57 трлн грн) та спеціальним фондом – 0,9% ВВП (95,3 млрд грн) (рис. 3). Покриття дефіциту планується через залучення кредитів та позик від міжнародних партнерів, випуск облігацій внутрішньої державної позики, а також забезпечення надходження коштів від приватизації державного майна.

РИСУНОК 3.

Дефіцит державного бюджету та його частка у ВВП, млрд грн

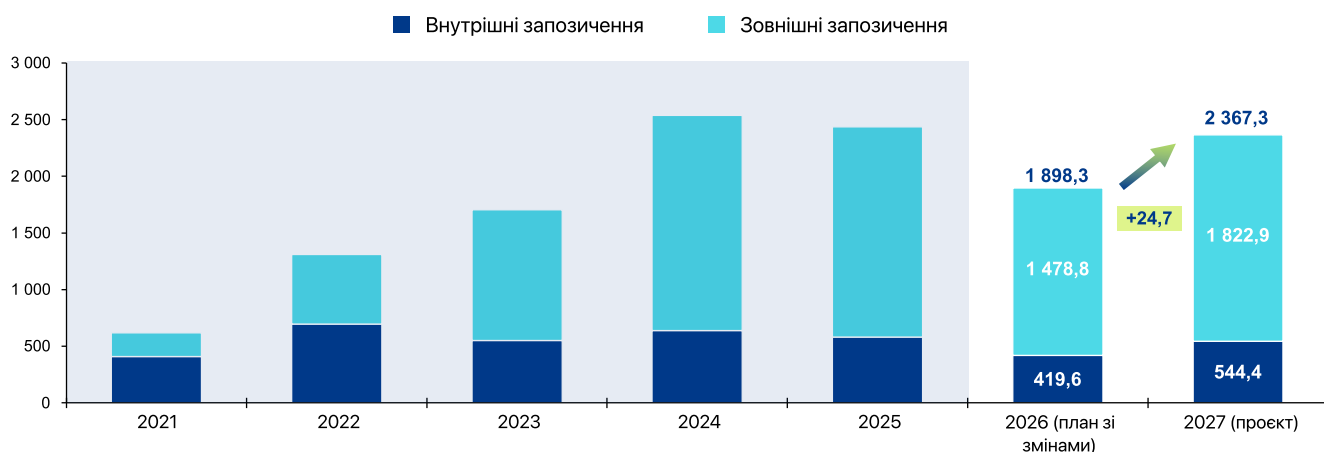
Джерело: Державний бюджет на 2026 рік зі змінами, Проект Державного бюджету на 2027 рік, портал Open Budget

- Зовнішнє фінансування залишатиметься ключовим джерелом покриття бюджетного дефіциту та підтримки макроекономічної і фінансової стабільності. Для фінансування дефіциту до державного бюджету планується залучити 1,82 трлн грн (38,7 млрд дол. США) позик від іноземних партнерів (рис. 4). Серед основних джерел очікується отримання: позики 81,9 млрд грн в межах Програми Механізму розширеного фінансування від МВФ; 59,2 млрд грн фінансування від уряду Японії, забезпеченого замороженими активами рф – останній транш в рамках механізму ERA; 51 млрд грн від Європейського Союзу в рамках програми Ukraine Facility; 1,9 млрд грн позики від Світового банку під гарантії уряду Сполученого Королівства. 1,54 трлн грн (32,6 млрд дол. США) планується додатково залучити від інших кредиторів. Таким чином, 84,3% необхідного та очікуваного фінансування наразі фактично не мають підтверджених джерел або відповідних зобов'язань з боку партнерів. Очікується, що зовнішнє фінансування залучатиметься на довгостроковий термін та на пільгових умовах. Середньозважена ставка для зовнішніх боргових інструментів прогнозується на рівні близько 5,4% річних. Недоотримання необхідного обсягу фінансової підтримки від партнерів залишається ключовим ризиком фінансової стійкості 2027 року.
- У 2027 році зростання державного боргу буде зумовлене виключно збільшенням його зовнішньої складової, тоді як внутрішнє фінансування залучатиметься для обслуговування та погашення внутрішнього боргу. Фінансування загального фонду державного бюджету в 2027 році за рахунок внутрішніх запозичень планується в обсязі 544,4 млрд грн. Таку ж суму буде спрямовано на погашення внутрішнього державного боргу. Плани, відображені в бюджеті, повністю відповідають затвердженій 9 вересня Середньостроковій стратегії управління

державним боргом на 2027-2029 роки. Відповідно до неї, задля забезпечення боргової та фінансової стійкості залучення пільгових довгострокових кредитів від міжнародних партнерів залишається пріоритетним джерелом фінансування. Прогнозна середньозважена ставка для внутрішніх боргових інструментів на 2027 рік становить близько 14,8% річних. У разі погіршення політичних, економічних та геополітичних чинників, умови й обсяги державних запозичень можуть змінюватися.

РИСУНОК 4.

Обсяг внутрішніх і зовнішніх запозичень, млрд грн

Джерело: Державний бюджет на 2026 рік зі змінами, Проект Державного бюджету на 2027 рік, портал Open Budget

- П'ять років великої війни та критично високі потреби у фінансуванні призвели до накопичення значного державного боргу, що спричинило суттєве зростання видатків на його обслуговування та погашення.** Залучення нових позик у 2027 році спричинить подальше зростання державного боргу. Станом на кінець 2027 року державний і гарантований державою борг сягне 113,9% ВВП (12,69 трлн грн), причому 84% цієї суми становитиме зовнішній борг. Для порівняння, станом на кінець липня 2026 року зовнішній борг становить 78,3% державного та гарантованого державою боргу. Попри нижчу вартість та більш вигідні умови зовнішніх запозичень, зростання частки зовнішнього боргу посилює залежність боргового навантаження від валютних коливань. Планові обсяги витрат на погашення боргу в 2027 році виростуть на 7,6% р/р до 706,7 млрд грн. 77% з них (544,4 млрд грн) припадає на погашення внутрішнього боргу. Видатки на обслуговування боргу в 2027 році плануються на рівні 474,1 млрд грн. В тому числі обслуговування внутрішнього боргу становитиме 266,4 млрд грн, а зовнішнього – 207,7 млрд грн.
- Відповідно до власних зобов'язань в рамках нової чотирирічної програми розширеного фінансування МВФ уряд зберігає обережний підхід до надання державних гарантій.** На 2027 рік граничний обсяг державних гарантій, які надаються на підставі рішень уряду, визначено на рівні попереднього року (65 млрд грн). Водночас їхній обсяг не має перевищувати 3% доходів загального фонду державного бюджету. Для порівняння, минулого року цей граничний показник було знижено до 2,5% планових доходів бюджету. Хоча індикативний показник повернули, фактично визначена на 2027 рік сума становить близько 2% планових доходів загального фонду бюджету.

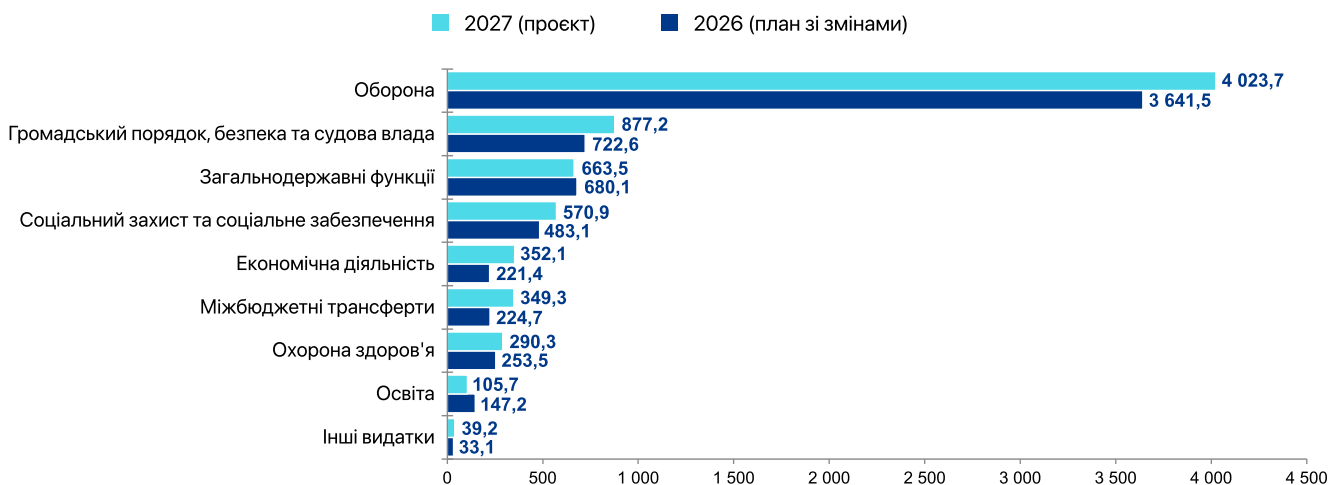
ВИДАТКИ БЮДЖЕТУ

ВИДАТКИ НА ОБОРОНУ І БЕЗПЕКУ

1. Видатки державного бюджету в 2027 році виростуть до майже 7,27 трлн грн (+864,9 млрд грн або 13,5%), при цьому основний ресурс і надалі буде витрачений на безпеку, оборону та соціальну сферу (рис. 5). Відповідно понад 68% усіх видатків буде зосереджено у трьох міністерствах:
 - **Міноборони** – 3 762,7 млрд грн (+9,2% або +318,3 млрд грн до плану зі змінами 2026 року);
 - **МВС** – 656,3 млрд грн (+21,5% або +116,3 млрд грн до плану зі змінами 2026 року), в тому числі: Нацгвардія – 245,7 млрд грн, Нацполіція – 159,1 млрд грн, Прикордонна служба – 159 млрд грн;
 - **Мінсоцполітики** – 538,9 млрд грн (+15,6% або +72,7 млрд грн до плану зі змінами 2026 року).

РИСУНОК 5.

Видатки за функціональною класифікацією (загальний та спеціальний фонди), млрд грн

Джерело: Державний бюджет на 2026 рік зі змінами, Проект Державного бюджету на 2027 рік

2. **Безпека та оборона залишаються головним пріоритетом бюджету-2027, а збільшення доступного ресурсу значною мірою забезпечується коштами міжнародних партнерів.** Загальні видатки на сектор безпеки та оборони передбачені на рівні 4 901 млрд грн або 44% ВВП та 67,4% усіх видатків бюджету. Із цієї суми 30 млрд грн становлять державні гарантії, 264,9 млрд грн – резерв коштів для відповідних секторів, а решта припадає на бюджетні програми оборонних відомств.
3. **Фінансування Міноборони у 2027 році виросте до 3 762,7 млрд грн (+9,2% до плану 2026 року зі змінами).** На підвищення обороноздатності і безпеки держави передбачено 1 732 млрд грн – переважно на закупівлю військової техніки та озброєння за кошти механізму USL. На забезпечення діяльності Збройних Сил України заплановано 1 592,4 млрд грн, що на 297 млрд грн більше за план 2026 року зі змінами; кошти спрямовуватимуться, зокрема, на грошове забезпечення,

медичне забезпечення та допомогу сім'ям військовослужбовців. Ще 339,3 млрд грн передбачено на розвиток, закупівлю, модернізацію та ремонт озброєння за рахунок власних ресурсів – на 305,2 млрд грн менше за план зі змінами на 2026 рік.

4. **Ключовою зміною у фінансуванні сектору безпеки та оборони у 2027 році стала інтеграція до державного бюджету другої половини коштів USL – €45 млрд, що дало змогу збільшити передбачуваність оборонного фінансування, але водночас посилило залежність від строків надходження зовнішніх ресурсів.** Аналогічна процедура була проведена в середині 2026 року, коли до бюджету надійшли перші €45 млрд USL. Залучення партнерського фінансування на закупівлю військової техніки дало змогу суттєво перерозподілити ресурси всередині Міноборони: фінансування закупівель за рахунок власних ресурсів було скорочено, натомість майже на **300 млрд грн** збільшено програму забезпечення діяльності ЗСУ, яка є ключовою для фінансування грошового забезпечення. Проте цей додатковий ресурс, імовірно, не означає безпосереднього підвищення рівня виплат військовослужбовцям, а передусім зменшує ризик нестачі коштів на їх фінансування протягом року.
5. **На грошове забезпечення та заробітну плату військовослужбовців Сил оборони з нарахуваннями у 2027 році передбачено 1 791,7 млрд грн із загального фонду – майже на 450 млрд грн більше за поточний уточнений план на 2026 рік.** Водночас навіть такий приріст, імовірно, не створює достатнього ресурсу для комплексної реформи системи грошового забезпечення військовослужбовців, а насамперед підсилює спроможність бюджету стабільно фінансувати чинні зобов'язання.

СТРУКТУРНІ ЗМІНИ У ВИДАТКАХ БЮДЖЕТУ

6. **У проєкті бюджету-2027 фінансування чотирьох міністерств буде остаточно розділено відповідно до урядових змін, проведених у липні.** Наразі в бюджетній звітності Мінфіну Міністерство економіки та довкілля і Міністерство аграрної політики та продовольства обліковуються як один головний розпорядник. Аналогічно спільно обліковуються Міністерство з відновлення, інфраструктури та транспорту і Міністерство у справах громад, територій та внутрішньо переміщених осіб. У бюджеті на 2027 рік видатки будуть розподілені між чотирма окремими міністерствами відповідно до їхніх бюджетних програм.

Серед розпорядників, які не належать до сектору оборони та безпеки, фінансування збільшено для 11 із 13 наявних міністерств. Ще два нових міністерства, утворені внаслідок описаної вище процедури, отримали окреме фінансування:

- **Мінсоцполітики** – на **72,7 млрд грн (+15,6%)**, передусім за рахунок збільшення фінансування Пенсійного фонду та програм соціального захисту окремих категорій громадян, які постраждали внаслідок агресії.
- **МОЗ** – на **37,6 млрд грн (+14,9%)** внаслідок збільшення фінансування програм медичних гарантій населенню на 33,5 млрд грн та медичних заходів на 5,6 млрд грн.
- **МОН** – на **21,9 млрд грн (+29,5%)** за рахунок збільшення фінансування двох програм підготовки кадрів на загальну суму 15,6 млрд грн та програми виплати академічних стипендій на 2,8 млрд грн.

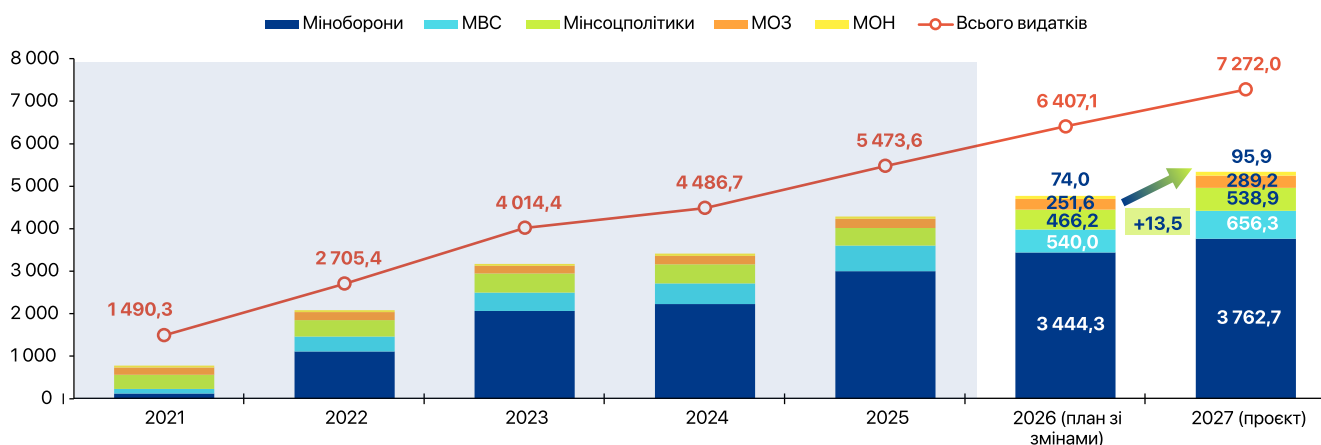
- **Мінекономіки** — на **59,9 млрд грн (+118%)**, переважно за рахунок нової програми підтримки суб'єктів господарювання (страхування воєнних ризиків) на 58,7 млрд грн.
- **Мінрозвитку** — на **6,8 млрд грн (+20,8%)** за рахунок збільшення фінансування програм з розвитку мережі автомобільних доріг.
- **Мін'юст** — на **3,0 млрд грн (+12,5%)** переважно за рахунок збільшення фінансування основної діяльності міністерства на 1,7 млрд грн.
- **Мінфін** — на **4,9 млрд грн (+15,1%)** через зростання фінансування майже кожного підпорядкованого розпорядника, зокрема Державної податкової служби (+1,7 млрд грн) та Державної митної служби (+1,7 млрд грн).

Серед міністерств необоронної сфери скорочення фінансування передбачено для Мінкульту та Міненерго. Фінансування Мінкульту скорочено на 1,1 млрд грн (-7%), насамперед через зміну розпорядника програми виробництва та трансляції програм для державних потреб обсягом 1,6 млрд грн. Фінансування Міненерго скорочено на 0,4 млрд грн (-2,9%), переважно через зменшення фінансування програми відновлення та розвитку енергетичної інфраструктури.

Мінрегіон та Мінагрополітики отримали окреме фінансування в обсязі 26,4 млрд грн та 13,6 млрд грн відповідно. У випадку першого кошти будуть спрямовані на програми підтримки внутрішньо переміщених осіб та житлової підтримки, тоді як Мінагрополітики фінансуватиме програми агропромислового комплексу, зокрема підтримки сільгоспвиробників.

РИСУНОК 6.

Видатки найбільших міністерств (загальний та спеціальний фонди), млрд грн

Джерело: Державний бюджет на 2026 рік зі змінами, Проект Державного бюджету на 2027 рік, портал Open Budget

- Загальнодержавні видатки та кредитування міністерств у 2027 році загалом зміняться несуттєво, найбільше зростання припадатиме на МОН і Мінфін.** У МОН фінансування збільшиться на 27,4 млрд грн, передусім через зростання освітньої субвенції на 89,6 млрд грн. У Мінфіну видатки зростуть на 11,5 млрд грн переважно через збільшення резерву коштів для секторів оборони та безпеки на 51,3 млрд грн і резервного фонду на 5 млрд грн, тоді як видатки на обслуговування державного боргу скоротяться на 39,1 млрд грн. У Мінветеранів фінансування зросте на 886,7 млн грн. Головна причина — збільшення на 1,2 млрд грн субвенції місцевим бюджетам для виплати компенсації на придбання житла окремим категоріям ветеранів та сім'ям загиблих і зниклих безвісти захисників і захисниць.

8. **У проєкті бюджету-2027 передбачено 31 нову або реструктуровану бюджетну програму на загальну суму 217,8 млрд грн, причому найбільший ресурс спрямовано на підтримку бізнесу та соціальні програми.** Нова програма Мінекономіки «Підтримка суб'єктів господарювання» передбачає 58,7 млрд грн для страхування бізнесу від воєнних ризиків за рахунок коштів від підвищення ставки ПДВ. Ще 101,1 млрд грн припадає на чотири програми Мінсоцполітики, створені шляхом реструктуризації чинних програм і спрямовані на підтримку сімей з дітьми, малозабезпечених сімей, дітей з інвалідністю та сімейних форм виховання. Окремо передбачено 18,2 млрд грн субвенції місцевим бюджетам на компенсацію заборгованості з різниці в тарифах для теплопостачальних, теплогенеруючих підприємств, а також підприємств централізованого водопостачання та водовідведення в межах нової програми Мінрозвитку з підтримки енергетичного сектору.
9. **У проєкті бюджету-2027 припинено фінансування 14 програм на загальну суму 223,6 млрд грн. Значна частина цього ресурсу перерозподіляється між іншими бюджетними програмами.** Найбільша з них – програма «Підвищення престижності праці у сфері освіти» обсягом 64,6 млрд грн, яка у 2026 році використовувалася для підвищення заробітних плат вчителів, а тепер відповідне фінансування інтегровано до освітньої субвенції. Ще 155,5 млрд грн припадало на дві програми Мінсоцполітики, спрямовані на підтримку дітей і сімей та громадян у складних життєвих обставинах. У бюджеті-2027 їх реструктуровано у чотири окремі програми (описані нижче), що має покращити адресність виплат і структуру видатків міністерства.

ВИДАТКИ НА ІНВЕСТИЦІЇ ТА ПІДТРИМКУ БІЗНЕСУ

10. **Уряд продовжує роботу з публічними інвестиційними проєктами в межах реформи системи управління публічними інвестиціями.** Відповідно до [схваленого консолідованого переліку](#) єдиного проєктного портфеля публічних інвестицій держави, до проєкту бюджету на 2027 рік включено кошти в обсязі 111,8 млрд грн (із них за загальним фондом 25,2 млрд грн, за спеціальним фондом – 81,7 млрд грн, державні гарантії – 4,9 млрд грн), що майже відповідає рівню фінансування відповідних проєктів у 2026 році (109,3 млрд грн). Ці кошти буде розподілено між 79 інвестиційними проєктами, які охоплюють 12 секторів. Джерелами фінансування стануть кредити та гранти міжнародних фінансових організацій, пряме бюджетне фінансування та державні гарантії за кредитами. Водночас у проєкті бюджету-2027 залишаються 24 програми капітальних видатків на загальну суму 19,1 млрд грн, які формально не підпадають під механізм публічних інвестиційних проєктів і фінансуються в межах державного бюджету та інших програм підтримки. Серед них «Відновлення критично важливої логістичної інфраструктури та мережевого сполучення (RELINC)» (5,6 млрд грн) і «Відновлення та розвиток енергетичної інфраструктури» (2,8 млрд грн).
11. **Уряд планує продовжити підтримку бізнесу в умовах воєнного стану.** Крім нової програми зі страхування воєнних ризиків на 58,7 млрд грн, зберігається програма функціонування Національної установи розвитку (програма «5-7-9») із фінансуванням у 19 млрд грн (+1 млрд грн до показників 2026 року). Також зберігається державна підтримка розвитку виробництва та підприємництва на 9,4 млрд грн. Окремий напрям підтримки – сільське господарство: фінансова підтримка сільгосптоваровиробників передбачається в обсязі 2,2 млрд грн (-7,3 млрд грн), підтримка фермерських господарств та інших виробників сільськогосподарської продукції – 2,6 млрд грн (+0,1 млрд грн), а фінансування програми гуманітарного розмінування сільськогосподарських земель виросте до 1,7 млрд грн (+0,7 млрд грн).

ВИДАТКИ НА ЗБЕРЕЖЕННЯ І РОЗВИТОК ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ

12. **Видатки на забезпечення ветеранських послуг зростають, зокрема збільшується фінансування програми компенсації житла для ветеранів війни з інвалідністю.** У 2027 році на апаратні бюджетні програми та субвенції Міністерства у справах ветеранів передбачено 20,9 млрд грн, що на 17,8% більше, ніж за планом 2026 року. Найбільше коштів спрямовується на програму «Заходи з підтримки та допомоги ветеранам війни, членам їх сімей та членам родин загиблих». Фінансування цієї програми виросте з 3,6 млрд грн до 7,5 млрд грн, тобто більш ніж удвічі (+106,7%). Програма охоплює грошові виплати, психологічну допомогу, професійну адаптацію та інші заходи підтримки. Зростає обсяг субвенції місцевим бюджетам на виплату грошової компенсації за житло окремим категоріям ветеранів війни з інвалідністю I–II груп та членам сімей загиблих. Відповідне фінансування збільшується з 5,7 млрд грн у 2026 році до 6,9 млрд грн у 2027 році (на 21,6%). Планується виплата компенсацій на придбання житла для 1 286 осіб у 2027 році, а середній розмір грошової компенсації становитиме 3,2 млн грн. У 2027 році передбачено 2,6 млрд грн субвенції на забезпечення діяльності фахівців із супроводу ветеранів та окремі заходи підтримки, зокрема компенсацію ветеранам і звільненим з військової служби особам за найм житла. Це на 11,6% менше, ніж передбачено на 2026 рік. Станом на [серпень](#) 2026 року в громадах по всій Україні працюють майже 3 000 фахівців із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб, тоді як у [жовтні](#) 2025 року їх налічувалось 1800. Зважаючи, на [прогнозовану](#) чисельність у 5–6 млн ветеранів та членів їх сімей, така кількість фахівців може бути недостатньою. Суттєво скорочується фінансування Національного військового меморіального кладовища (з 3,4 млрд грн у 2026 році до 1,1 млрд грн у 2027 році або на 67,7%). Це може бути пов'язане із завершенням першої черги меморіального кладовища, яке було офіційно відкрито для перших поховань у серпні 2025 року, хоча будівництво комплексу триває.
13. **Зростання видатків на освіту пов'язане з підвищенням зарплат педагогів, стипендій та забезпеченням шкільного харчування.** За програмами МОН видатки зростають з 270 млрд грн у 2026 році до 319 млрд грн у 2027 році або на 18,2%. Найбільшим напрямком залишається оплата праці вчителів. Освітня субвенція збільшується зі 103 млрд грн до 193 млрд грн або на 86,9%. Причиною є підвищення посадових окладів педагогічних і науково-педагогічних працівників на 30% з січня 2026 року та ще на 20% з вересня 2026. На 42,6%, з 6,6 млрд грн до 9,4 млрд грн, зростають видатки на академічні стипендії, адже з 1 вересня 2026 року основні академічні стипендії [подвоїли](#). Так, мінімальна академічна стипендія студентів ЗВО збільшилася з 2 000 до 4 000 грн, а студентів фахової передвищої освіти – з 1 510 до 3 020 грн. Аналогічний підхід діє щодо шкільного харчування, адже субвенція зростає з 14,4 млрд грн до 19,4 млрд грн або на 34,5%. З 1 вересня 2026 року держава [поширила](#) безоплатне гаряче харчування на всіх учнів 1–11 (12) класів комунальних шкіл, які навчаються очно або у змішаному форматі, а це близько 3 млн дітей. Інша частина освітніх інвестицій скорочується. Субвенція на укриття зменшується з 6,0 млрд грн до 3,7 млрд грн (-38,3%). Наразі це не дає підстав говорити про відмову від політики безпечної освіти, адже частина коштів 2026 року спрямовувалася на завершення проєктів, розпочатих у попередні роки.

Найбільша наукова програма МОН (підтримка пріоритетних напрямів досліджень, розробок та наукової діяльності ЗВО і наукових установ) зростає з 6,2 млрд грн у 2026 році до 7,9 млрд грн у 2027 році або на 27,8%. Зростання відбувається на тлі впровадження з 2026 року нової моделі базового фінансування науки, за якої

додатковий ресурс розподіляється з урахуванням результатів державної атестації та результативності наукової діяльності. Установи та підрозділи з кращими науковими результатами отримують більший ресурс, зокрема на оплату праці та дослідницьку інфраструктуру.

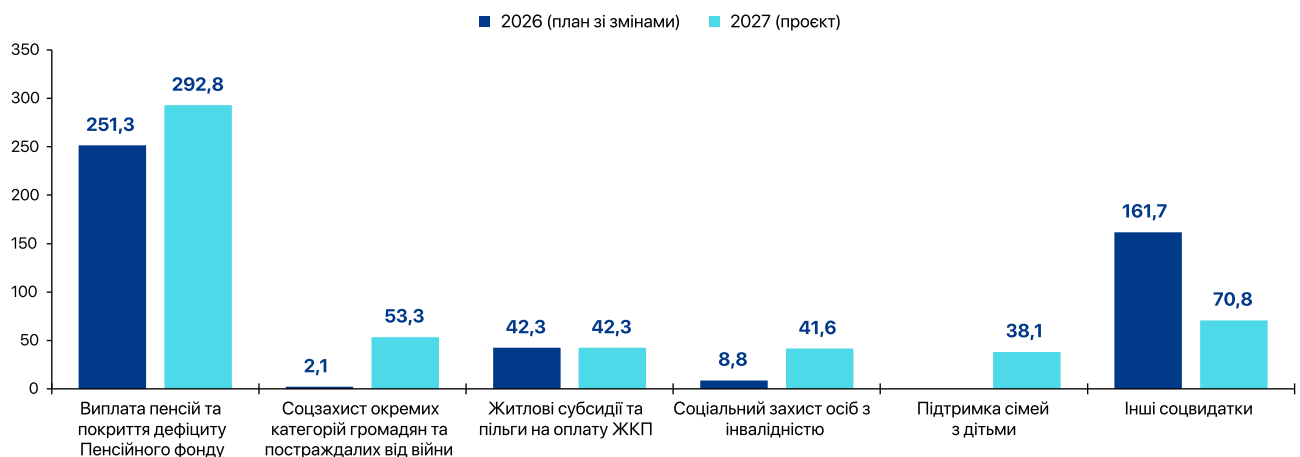
14. **Фінансування охорони здоров'я зростає насамперед через збільшення видатків на медичні послуги і лікарські засоби.** Загальне фінансування збільшується з 256,7 млрд грн у 2026 році до 292,8 млрд грн у 2027 році або на 14,1%. Основний приріст припадає на Програму медичних гарантій (ПМГ): її фінансування зростає з 192 млрд грн до 225 млрд грн або на 17,5%. Тому частка ПМГ в загальних видатках на охорону здоров'я збільшується приблизно з 75% до 77%. У 2026 році через ПМГ **фінансувалися** 46 пакетів медичних послуг, серед них первинна медична допомога, екстрена медична допомога, відшкодування вартості лікарських засобів та медичних виробів. Кардіохірургічна та трансплантаційна допомога у 2027 році виокремлена в нову бюджетну програму обсягом 375,6 млн грн. На 37% зростають видатки на централізовані закупівлі лікарських засобів і медичних виробів: з 15,2 млрд грн у 2026 році до 20,8 млрд грн у 2027 році. Фінансування програми скринінгів залишається на рівні 10 млрд грн. Програму «Скринінг здоров'я 40+» запустили у 2026 році, передбачивши на неї 10 млрд грн. Суму розрахували з огляду на вартість одного обстеження у 2 000 грн та можливе охоплення до 5 млн осіб. Станом на 9 вересня 2026 року скринінг **пройшли** понад 663 тис. осіб, було подано понад 1,8 млн заявок, а на картки учасників спрямовано близько 2,2 млрд грн. На тлі зростання поточного фінансування суттєво скорочуються публічні інвестиції у медичну інфраструктуру, з 4,1 млрд грн у 2026 році до 2,5 млрд грн у 2027 році або на 39%. Скорочення інвестицій може пояснюватися обмеженням капітального ресурсу або завершенням окремих великих проєктів, таких як **модернізація** інфраструктури та матеріально-технічної бази судово-медичних установ України, розбудова мережі закладів, що надають медичну допомогу пацієнтам з онкологічними захворюваннями, реконструкція будівлі Українського науково-практичного центру ендокринної хірургії та трансплантації ендокринних органів і тканин.
15. **У 2027 році видатки Мінсоцполітики виростуть на 72,7 млрд грн або 15,6% порівняно з планом на 2026 рік, і становитимуть 538,9 млрд грн проти 466,2 млрд грн роком раніше.** Основне збільшення припадає на трансферт до Пенсійного фонду України (ПФУ) на пенсійні програми та на соціальний захист осіб з інвалідністю.

Фінансування пенсійних виплат з держбюджету в 2027 році зростає на 41,5 млрд грн або 16,5%, до 292,8 млрд грн. Збільшення видатків пов'язане насамперед із проведенням індексації у 2027 році та перерахунком пенсій у зв'язку зі зростанням прожиткового мінімуму на 10,9%. При цьому дефіцит ПФУ не прогнозується, тому видатки на його покриття у складі трансферту з держбюджету не передбачені. Видатки на виплату **житлових субсидій та пільг на оплату житлово-комунальних послуг** залишаються на рівні **42,3 млрд грн** для 2,8 млн громадян. **У 2027 році передбачено 50 млн грн на створення інституційних компонентів запровадження накопичувальної пенсійної системи**, що може включати витрати на створення ІТ-систем, реєстрів, механізмів обліку внесків та управління пенсійними накопиченнями. Така сама сума коштів була закладена в бюджеті на 2026 рік, але наразі ці кошти не використані, оскільки модель системи потребує доопрацювання. Мінсоцполітики готує відповідний законопроект, який передбачатиме автоматичне залучення усіх працівників до системи з можливістю відмовитися від участі.

Видатки на соціальний захист осіб з інвалідністю у 2027 році зростають у 4,7 раза, з 8,8 млрд грн до 41,6 млрд грн. Основна причина зростання полягає у перенесенні до цієї програми виплат державної соціальної допомоги особам з інвалідністю, що раніше фінансувалися в межах програми соціального захисту громадян, які потрапили у складні життєві обставини. Крім того, збільшуються розміри допомоги особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю: для її розрахунку в 2027 році в Законі про Державний бюджет передбачено базову величину 4 000 грн. Таку зміну запроваджено [Законом № 4955-IX](#), який скасував прив'язку цих виплат до прожиткового мінімуму. Збільшуються й видатки на забезпечення осіб протезно-ортопедичними виробами підвищеної функціональності та допоміжними засобами реабілітації. Водночас видатки на заходи соціального захисту, зайнятості та працевлаштування осіб з інвалідністю скорочуються з 1,1 млрд грн до 970 млн грн або на 11,1%.

РИСУНОК 7.

Видатки на бюджетні програми Міністерства соціальної політики, сім'ї та єдності України, млрд грн

Джерело: Державний бюджет на 2026 рік зі змінами, Проєкт Державного бюджету на 2027 рік

Збільшується фінансування оздоровлення та відпочинку дітей: з 492 млн грн до 1,6 млрд грн або у 3,3 раза. В 2027 році програму доповнять заходами з психосоціального відновлення дітей. Видатки на розвиток системи соціальних послуг зростають на 222 млн грн або 9,1%, до 2,7 млрд грн. Водночас фінансування підтримки українців за кордоном скорочується до 145 млн грн або на 3,6%.

- У 2027 році прожитковий мінімум (ПМ) виросте на 10,9% для всіх соціально-демографічних груп, а мінімальна заробітна плата (МЗП) – на 10,4%, з 8 647 грн до 9 546 грн (+899 грн). Зростання ПМ підвищить частину соціальних виплат і пенсій: мінімальна пенсія становитиме 2 878 грн, максимальна – 28 780 грн, а для пенсіонерів віком від 65 років із повним страховим стажем гарантований мінімальний розмір пенсії становитиме 3 818,40 грн (40% МЗП). Водночас законодавчий ПМ залишатиметься значно нижчим за [фактичний](#): за розрахунками Мінсоцполітики, в середньому фактичний ПМ у 3,7 рази перевищує законодавчий. Отже, підвищення номінальних соціальних стандартів не усуває розриву між гарантованими державою доходами та реальною вартістю життя. Зростання МЗП збільшить базу для сплати ЄСВ і потенційно підтримає надходження на пенсії та соціальне страхування.

Прожитковий мінімум і мінімальна заробітна плата, грн

Прожитковий мінімум	2025	2026	2027
на одну особу	2 920	3 209	3 559
для дітей віком до 6 років	2 563	2 817	3 124
для дітей віком від 6 до 18 років	3 196	3 512	3 895
для працездатних осіб	3 028	3 328	3 691
для осіб, які втратили працездатність	2 361	2 595	2 878
Мінімальна заробітна плата	8 000	8 647	9 546

Джерело: Державний бюджет на 2026 рік зі змінами, Проєкт Державного бюджету на 2027 рік

17. **Доходи ПФУ з урахуванням залишку і його видатки у 2027 році становитимуть по 1,5 трлн грн, що на 241,2 млрд грн або 19,1%, більше, ніж передбачено планом бюджету ПФУ на 2026 рік.** Основним джерелом доходів залишатиметься ЄСВ: його надходження зростуть до 897,5 млрд грн або на 171,2 млрд грн (+23,6%). Максимальна база нарахування ЄСВ у 2027 році, як і у 2026 році, визначена на рівні 20 МЗП для цивільних (190,9 тис. грн на місяць) та 15 МЗП для військових і силовиків (143,2 тис. грн на місяць). Трансферт ПФУ з держбюджету становитиме 518,6 млрд грн, що на 69,7 млрд грн або 15,5%, більше, ніж у 2026 році, з них 292,8 млрд грн передбачено на фінансування пенсійних виплат. У 2027 році зберігаються встановлені у 2026 році обмеження щодо виплати спеціальних пенсій: для військових пенсій із солідарної системи покривається сума в межах трьох ПМ (8 634 грн), а різниця до фактичного розміру пенсії фінансується за рахунок держбюджету. До частини спеціальних пенсій, що перевищує 10 ПМ (28 780 грн), застосовуються коригувальні коефіцієнти. Ці положення мають стримати зростання видатків державного бюджету на спеціальні пенсії.
18. **У 2027 році держава продовжить перерозподіляти невикористані кошти соціального страхування через спеціальний фонд держбюджету.** Залишок Фонду на випадок безробіття у розмірі 5,0 млрд грн, сформований за рахунок ЄСВ, спрямують на фінансування пенсійних програм. Доходи Фонду на випадок безробіття з урахуванням залишку та його видатки у 2027 році становитимуть по 31,6 млрд грн, що на 5,3 млрд грн або 20,1% більше, ніж у плані на 2026 рік. Водночас до спецфонду держбюджету перераховуватимуть невикористані кошти ЄСВ, які обліковує ПФУ за програмами страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та нещасними випадками на виробництві. Ці кошти, як і невикористані залишки коштів Фонду безробіття попередніх 2024-2026 років, уряд зможе розподіляти на соціальні та пенсійні виплати. Розширення цього механізму свідчить про пошук державою додаткових внутрішніх ресурсів для фінансування пенсійних і соціальних видатків.

ГЕНДЕРНИЙ ПІДХІД У ПРОЄКТІ БЮДЖЕТУ-2027: БІЛЬШЕ ПОКАЗНИКІВ, КОНКРЕТНІШІ ЗАВДАННЯ

Гендерний підхід охоплює дедалі більше бюджетних програм: майже 43% всіх видаткових програм проєкту держбюджету на 2027 рік враховують гендерні аспекти. У 2026 році частка таких програм становила 34,8%, у 2025 році – 32%. У 78 із 85 головних розпорядників коштів (92%) щонайменше одна бюджетна програма містить гендерну складову. Змістовна зміна цього року – гендерні завдання бюджетних програм сформульовано конкретніше. Наприклад, у професійній освіті прямо визначено подолання гендерних стереотипів у виборі професій, а в позашкільній – розширення участі дівчат і хлопців у напрямках, де вони традиційно недостатньо представлені. Втім, уточнення завдань не завжди супроводжується відповідними змінами планів: так у програмі позашкільної освіти частка дівчат, які навчаються за науково-технічним напрямом, у 2027–2029 роках залишається на рівні 36,4%, як і у 2026 році. Загалом кількість програм із гендерно чутливими показниками виросла до 187, однак зміст цих показників змінюється повільніше. У 58% програм вони стосуються персоналу та службової діяльності: гендерного складу працівників, посад, підвищення кваліфікації та відряджень. Важливо, що все більше розпорядників коштів подають різницю у видатках на жінок і чоловіків серед своїх співробітників. Але розподіл отримувачів послуг за статтю залишається ще дуже фрагментарним: такі показники містять лише 49 зі 187 програм із гендерними показниками (26%), а щодо вразливих груп – лише сім (4%). Програми підтримки ВПО та людей з інвалідністю досі не враховують стать отримувачів, а в умовах війни це обмежує можливість точніше визначати потреби цих численних груп і спрямовувати допомогу. Тож значне розширення гендерної складової у бюджетних програмах наразі значно поліпшує облік даних, але все ще мало дає змогу оцінити розподіл бюджетних коштів.

Приклади вдалих гендерно-чутливих показників бюджетних програм:

- Видатки на медичні послуги із забору, кріоконсервації та зберігання репродуктивних клітин: для жінок – 89,5 млн грн, для чоловіків – 100,2 млн грн. Послуги заплановано надати 1 755 жінкам і 25 105 чоловікам. *(Бюджетна програма «Надання окремих медичних послуг деяким категоріям громадян», МОЗ).*
- Видатки на речове забезпечення осіб рядового і начальницького складу ДСНС: жінок – 76,5 млн грн, чоловіків – 861,5 млн грн. Речовим майном планують забезпечити 2 414 жінок і 19 755 чоловіків. *(Бюджетна програма «Забезпечення діяльності органів та підрозділів цивільного захисту, підготовка кадрів Державною службою України з надзвичайних ситуацій», МВС).*
- Кількість жінок і чоловіків, які отримують лікування у стаціонарах та реабілітаційних центрах МВС: жінок – 16 602, чоловіків – 60 724. Порівняно з планом на 2026 рік кількість пролікованих жінок має зрости на 20%, чоловіків – приблизно на 1%. *(Бюджетна програма «Забезпечення діяльності органів, установ та закладів Міністерства внутрішніх справ України, підготовка кадрів закладами вищої освіти із специфічними умовами навчання», МВС).*
- Кількість засуджених жінок, які опанують робітничі професії у навчальних центрах при установах виконання покарань, – 355 осіб порівняно з 210 за планом на 2026 рік. *(Бюджетна програма «Підготовка робітничих кадрів у навчальних центрах при установах виконання покарань», Міністерство юстиції).*
- Кількість сучасних авторів і авторок, чиї твори перекладатимуть іншими мовами в межах програми перекладів української літератури: жінок – 36, чоловіків – 30. *(Бюджетна програма «Забезпечення діяльності Українського інституту книги, підтримка книговидавничої справи та популяризація української літератури у світі», Міністерство культури).*

МІЖБЮДЖЕТНІ ВІДНОСИНИ

1. **Проект бюджету на 2027 рік, як і в попередні роки, передбачає зростання фінансового ресурсу місцевих бюджетів до 1 056,5 млрд грн, що на 20,9% більше порівняно з планом 2026 року.** Із цієї суми власні доходи становитимуть 707,2 млрд грн (+11,8%), тоді як обсяг міжбюджетних трансфертів прогнозується на рівні 349,3 млрд грн (+44,9%), у тому числі чотири дотації на загальну суму 63,4 млрд грн та 30 субвенцій на 285,9 млрд грн. Цей розподіл свідчить про стримане розширення власних доходів громад на тлі посилення підтримки з боку держави, що має на меті втримати баланс між центром і регіонами в умовах війни (табл. 3).

ТАБЛИЦЯ 3.

ТОП-10 трансфертів державного бюджету місцевим бюджетам у 2027 році

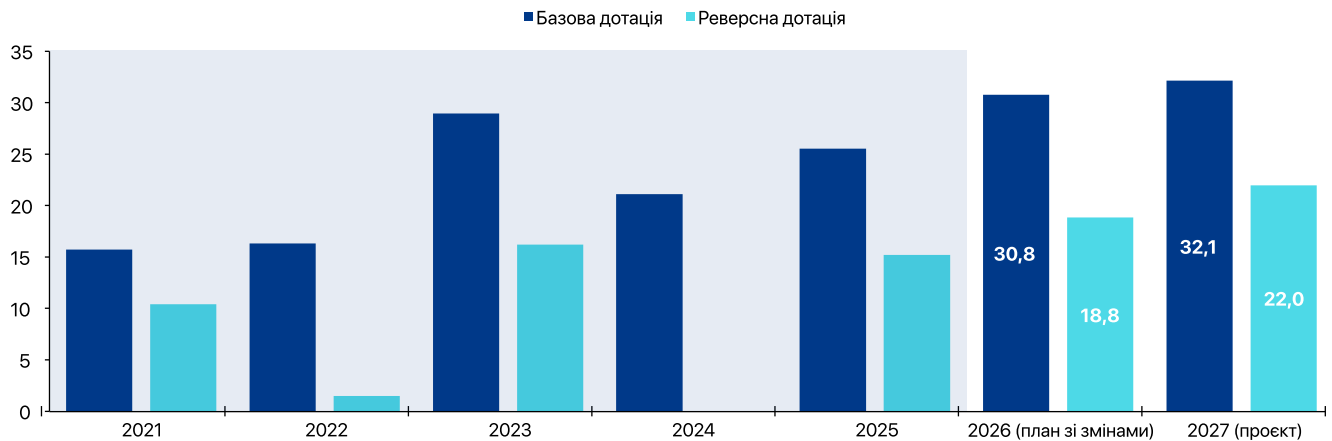
Назва	млрд грн	у порівнянні з планом на 2026
Освітня субвенція	192,8	+86,9
Базова дотація	32,1	+4,4
Додаткова дотація на забезпечення життєдіяльності прифронтових або тимчасово окупованих територій України	30,4	=
Субвенція на харчування учнів шкіл	19,4	+34,5
Субвенція на компенсацію заборгованості з різниці в тарифах на тепло, гарячу воду та опалення	18,2	нова
Субвенція на будівництво, реконструкцію, ремонт та утримання місцевих автодоріг, вулиць і доріг комунальної власності в населених пунктах	8,5	нова
Субвенція на грошову компенсацію за житло для ветеранів та осіб з інвалідністю	6,9	+21,6
Субвенція на реалізацію проектів в рамках Програми з відновлення України	6,8	зростання у сім разів
Субвенція на реалізацію проектів в рамках Програми відновлення України III	5,7	зростання у вісім разів
Субвенція на облаштування безпечних умов у школах (укриття, військові ліцеї, ПІП)	3,7	-38,3

Джерело: Державний бюджет на 2026 рік зі змінами, Проект Державного бюджету на 2027 рік

2. **У 2027 році загальнодержавні податки, що зараховуються до загального фонду місцевих бюджетів, прогнозуються на рівні 495,5 млрд грн (+16,7%). Із них основним джерелом залишатиметься ПДФО на суму 407,1 млрд грн (+18,3%).** Крім того, місцеві податки та збори очікуються на рівні планування минулого року — **167,4 млрд грн**, що показує більш реалістичний прогноз надходжень місцевих податків та зборів у порівнянні з прогнозом на 2026 рік, який був надто оптимістичним.

3. **У проєкті бюджету на 2027 рік уряд, як і торік у вересні, пропонує повернути частку ПДФО, що зараховується до місцевих бюджетів, з 64% до 60%.** Норма про 64% діяла як тимчасовий захід у 2022–2026 роках для компенсації зростання витрат на комунальні послуги через різке підвищення ціни на газ. У наступні роки норма зберігалася як інструмент підтримки органів місцевого самоврядування. Натомість у 2027 році як альтернатива знову передбачається субвенція на компенсацію різниці в тарифах на теплопостачання, опалення та гарячу воду в обсязі 18,2 млрд грн, що відповідає 4% ПДФО, які могли б надійти безпосередньо до бюджетів громад. На відміну від доходів від ПДФО, які місцева влада могла використовувати на власний розсуд, нова субвенція має цільовий характер і обмежує гнучкість у розподілі ресурсів.
4. **Продовжено рішення вилучати залишки коштів місцевих бюджетів громад, які перебувають у тимчасовій окупації після 24 лютого 2022 року, та централізувати їх у спеціальному фонді державного бюджету.** Ці кошти більше не залишатимуться в розпорядженні громад, а автоматично перераховуватимуться Казначейством на державний рівень. Далі уряд використовуватиме їх виключно для забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб.
5. **У 2027 році механізм горизонтального вирівнювання податкоспроможності громад може змінитися через перехід на актуальніші дані про чисельність населення, що підвищує розрахунковий рівень ПДФО на одного мешканця та змінює коло отримувачів базової і платників реверсної дотації.** Ключовим нововведенням може стати використання даних Державної міграційної служби (зведені дані про кількість осіб із задекларованим або зареєстрованим місцем проживання в кожній громаді, які ДМС формує шляхом обміну з реєстрами територіальних громад та звірки з державними інформаційними системами). У 2026 році для розрахунків застосовували показник населення станом на 01.01.2022 – 32,2 млн осіб, а в проєкті бюджету-2027 використано дані станом на 01.09.2026 – 28,5 млн осіб (м. Київ і громади, території яких тимчасово окуповані, до розрахунків не включаються). Аналогічне рішення пропонувалось і минулого року під час розгляду проєкту держбюджету на 2026 рік, але через суттєві неточності в даних, а також під тиском асоціацій, рішення тоді було відкладене. Для майбутнього покращення якості даних у проєкті держбюджету закладена норма, що до 1 квітня 2027 року ОМС спільно з ОДА мають оновити демографічні реєстри громад для подальшого їх використання для розрахунків дотацій вирівнювання на 2028 рік.
6. **Середній розрахунковий рівень надходжень ПДФО на одного мешканця зростає до 7 000,95 грн проти 6 049,99 грн у 2026 році, що безпосередньо впливатиме на результати вирівнювання.** Базову дотацію у 2027 році отримають 976 бюджетів проти 1 040 торік, із них 15 обласних (ПДФО на одного мешканця менший за 6 300,86 грн). Реверсну дотацію перераховуватимуть 224 місцеві бюджети проти 185 у 2026 році (ПДФО на одного мешканця більший за 7 701,05 грн). Серед обласних бюджетів до цієї групи входять Дніпропетровська, Київська, Львівська, Полтавська, а у 2027 році також Волинська та Луганська області. Для 118 бюджетів місцевого самоврядування на тимчасово окупованих територіях горизонтальне вирівнювання не здійснюватиметься.

Горизонтальне вирівнювання податкоспроможності територій, млрд грн

Джерело: Державний бюджет на 2026 рік зі змінами, Проєкт Державного бюджету на 2027 рік, портал Open Budget

7. **У 2027 році структура міжбюджетних трансфертів змінюється: частина дотацій і субвенцій 2026 року на 8,6 млрд грн припиняється, натомість запроваджуються нові трансферти на 28,4 млрд грн.** Із проєкту бюджету вилучено додаткову дотацію на функціонування територій, де ведуться бойові дії, обсягом 5,2, дотацію на утримання закладів освіти та охорони здоров'я – 3 млрд грн, а також субвенцію на протипожежний захист у закладах загальної середньої освіти – 500 млн грн. Серед нових трансфертів найбільшими є субвенція на компенсацію заборгованості з різниці в тарифах – 18,2 млрд грн (збережеться, якщо залишиться норма про 4% ПДФО, описана вище) та субвенція на будівництво, реконструкцію, ремонт і утримання місцевих доріг – 8,5 млрд грн. Крім того, передбачено 769 на забезпечення доступності та стійкості дошкільної освіти, 480 млн грн – на врегулювання заборгованості на балансуєчому ринку електроенергії, 294 млн грн – на проєкти в межах програми RES (розвиток децентралізованої «зеленої» енергетики для українських громад) та 170 млн грн – на відновлення водопостачання і водовідведення.
8. **Освітня субвенція у проєкті бюджету на 2027 рік залишається найбільшою серед міжбюджетних трансфертів і становить 192,8 млрд грн.** Суттєве зростання цієї статті пов'язане з підвищенням зарплати вчителям, яке минулого року було прийняте вже після прийняття державного та більшості місцевих бюджетів і тому цьогооріч реалізоване додатковим трансфертом. Розподіл освітньої субвенції між громадами на 2027 рік буде здійснений після формування контингентів учнів станом на 1 жовтня 2026 року.
9. **Додаткова дотація на підтримку прифронтових і тимчасово окупованих територій у 2027 році збережеться на рівні 30,4 млрд грн, як і у 2026 році.** Із цього обсягу 7,9 млрд грн передбачено для бюджетів громад на територіях можливих та активних бойових дій, а також відповідних обласних бюджетів – для компенсації втрат доходів через вплив населення, релокацію підприємств, скорочення податкових надходжень та інші наслідки війни. Ще 4,3 млрд грн буде спрямовано бюджетам громад із тимчасово окупованих територій для покриття першочергових видатків релокованих ОМС, насамперед оплати праці працівників бюджетної сфери, комунальних послуг та енергоносіїв. Розмір цієї частини дотації визначено на основі виконання місцевих бюджетів за 2025 рік з урахуванням зростання мінімальної заробітної плати та індексу споживчих цін.

10. **У 2027 році заплановані незначні видатки на розвиток для територіальних громад.** Державний фонд регіонального розвитку знову становитиме лише **2 млрд грн**. Єдиною суттєвою зміною тут є відновлення субвенції на фінансове забезпечення будівництва, реконструкції, ремонту і утримання автомобільних доріг загального користування місцевого значення, вулиць і доріг комунальної власності в населених пунктах – **8,5 млрд грн** за рахунок державного дорожнього фонду. На реалізацію комплексних планів стійкості регіонів та окремих міст у 2027 році пропонується спрямувати **60 млрд грн**, однак результативність цього інструменту залежатиме від здатності розпочати фінансування та реалізацію проєктів на практиці. Кошти передбачено для продовження проєктів, розпочатих у 2026 році, у сферах теплопостачання, водопостачання і водовідведення, розподіленої генерації та захисту критичної інфраструктури. Втім, за перші сім місяців 2026 року за відповідною програмою не проведено жодної гривні видатків попри передбачений план 40 млрд грн. Тому збільшення ресурсу має супроводжуватися усуненням процедурних та організаційних бар'єрів, що стримують запуск проєктів.
11. **Серед новацій цьогорічного проєкту держбюджету – чергова спроба уряду переспрямувати кошти окремих місцевих бюджетів до державного через значну потребу централізованого фінансового ресурсу. Київ буде зобов'язаний компенсувати державному бюджету понад 300 млн грн витрат, пов'язаних з обслуговуванням єврооблігацій, випущених державою в 2025 році в обмін на ВВП-варанти.** Їхнє походження пов'язане з реструктуризацією 2015 року, коли частину зовнішнього боргу столиці перевели до державного боргу. Умови та графік компенсації визначатиме Кабмін, що створює для міського бюджету нове видаткове зобов'язання. Це вже другий випадок вилучення коштів зі столиці на користь державного бюджету – в 2025 році Київ перерахував 8 млрд грн через перерозподіл податку на прибуток.
12. **Пошук додаткового фінансового ресурсу в проєкті бюджету проявляється і в намірі оптимізувати видатки на утримання військових адміністрацій тимчасово окупованих територій.** До 1 квітня 2027 року Кабмін та обласні військові адміністрації мають оцінити ефективність виконання ними повноважень і підготувати пропозиції щодо структури адміністрацій, мережі розпорядників коштів та діяльності комунальних підприємств. Такий перегляд може допомогти усунути неефективні видатки, однак тут варто пам'ятати, що це питання має не лише фіскальний, а й політичний вимір – збереження органів управління, навіть за обмеженого практичного функціоналу, підтверджує позицію держави щодо належності цих територій Україні.